

3836407 LCCS/M : สาขาวิชา : วัฒนธรรมศึกษา ; ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา)

คำสำคัญ : กระบวนการสืบสาน/โปงลาง/กาพลินธุ์

บัรรอง พลศักดิ์ : กระบวนการสืบสานดนตรีโปงลางในจังหวัดกาพลินธุ์ (THE SUCCESSION PROCESS OF PONG-LANG IN KALASIN PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : วชิราภรณ์ วรรณดี อ.บ.,อ.ม., โสภส ศิริไสย์ ศศ.ม., M.A., พรทิพย์ อุสุภรัตน์ ศศ.บ., ศศ.ม., 132 หน้า. ISBN 974 - 662 - 986 - 7

โปงลางเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านประเภทเครื่องตีทำนองที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวอีสาน วิทยานิพนธ์เรื่อง กระบวนการสืบสานดนตรีโปงลางในจังหวัดกาพลินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสืบสานดนตรีโปงลางในจังหวัดกาพลินธุ์รวมถึงประวัติความเป็นมา พัฒนาการ องค์ประกอบทางดนตรี และบทบาทหน้าที่ของดนตรีโปงลาง การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทางมานุษยวิทยา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาในภาคสนาม ตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2539 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2541

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสืบสานดนตรีโปงลางในจังหวัดกาพลินธุ์เป็นกระบวนการถ่ายทอดกันทางเครือญาติโดยใช้วิธีมุขปาฐะ เริ่มจากการบรรเลงเดี่ยวๆ ตามไร่นาเข้าสู่หมู่บ้านเพื่อให้ความบันเทิงแก่สมาชิกเมื่อมีงานประเพณีต่างๆ โดยเฉพาะสืบทอดสองกองสืบทอดมีการผสมวงปรับเปลี่ยนเป็นศิลปะการแสดงเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ เข้าสู่สถานศึกษาแล้วย้อนกลับเข้าไปหาชาวบ้านหรือชุมชนอีกครั้งหนึ่ง ในลักษณะศิลปะการแสดงที่มีแบบแผนและมีการถ่ายทอดโดยใช้ระบบโน้ตเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันการศึกษา กิจกรรมของชุมชน และด้วยรางวัลพระราชทานเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้ดนตรีโปงลางในจังหวัดกาพลินธุ์สืบสานและสืบทอดอยู่ได้ ส่วนการศึกษาด้านประวัติความเป็นมานั้นพบว่า โปงลาง เดิมเรียกว่า ขอลหรือกอล มียุคตามเถียงไร่นาสำหรับคนเฝ้าไร่นาดีเป็นสัญญาณไล่สัตว์ที่จะมากินหรือทำความเสียหายให้แก่พืชไร่เดิมมีหนึ่งท่อนพัฒนามาเป็น 6, 9 และ 12 หรือ 13 ท่อนตามลำดับ ใช้ผู้บรรเลงสองคน คือ คนตีทำนองและคนตีเสียงกระทบแบบคู่ประสาน ปัจจุบันนิยมแยกตีคนละฝั่งโดยใช้ไม้ 2 อันตี เพลงที่ใช้บรรเลงโปงลางส่วนใหญ่เป็นเพลงท่อนเดี่ยวแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนทำนองหลัก และส่วนลงจบ ส่วนลายที่เป็นลายหลัก คือ ลายโปงลาง ลมพัดพร้าว แมงกูดอมดอก นกไต่ และกาเดินก้อน มีการพัฒนาลักษณะการบรรเลงและการแสดงพร้อมทั้งปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรมีบทบาทในการสืบสานดนตรีโปงลางในรูปแบบของการจัดการศึกษา การจัดการแสดง การจัดการประกวด และการจัดทำเป็นของที่ระลึกสืบต่อไป